

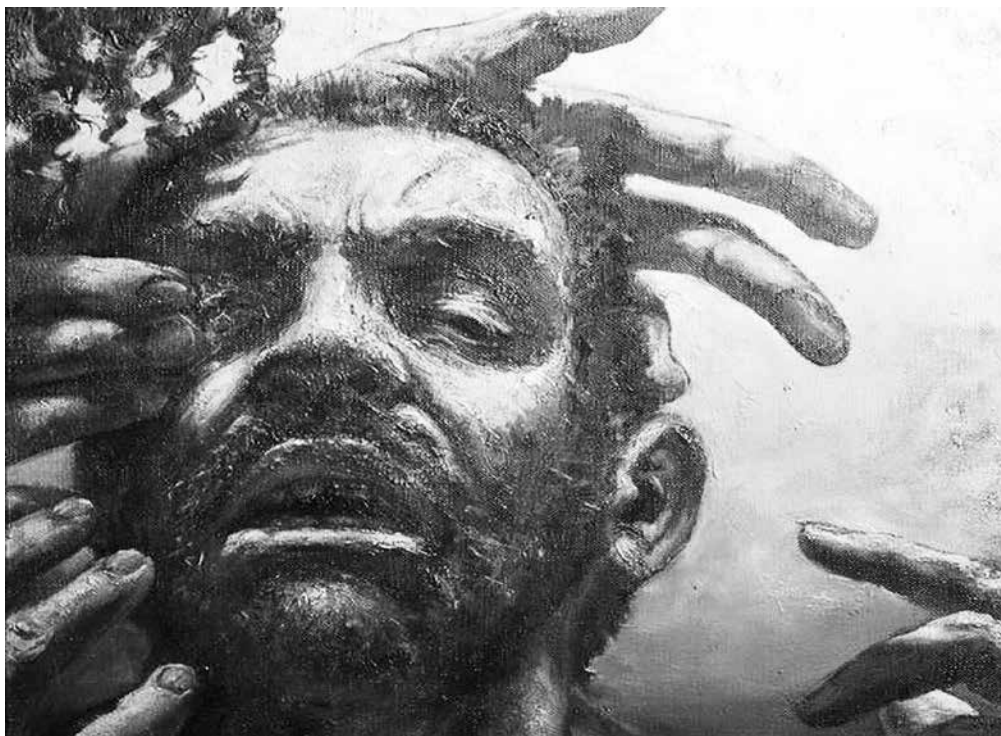

PRAMEN

ČASOPIS PRE DUCHOVNÚ FORMÁCIU

Marec 2020, ročník 20

PANE, DAJ, ABY SOM VIDEL

HÄNDLOVO ALELUJA

Keď mal Händel, nemecký hudobný skladateľ, päťdesiatdva rokov, postihla ho mozgová mŕtvica, ktorá ho do slova pripútala na lôžko. Priviezli ho do kúpeľov a tu v horúcej vode trávieval deväť hodín denne, teda trikrát viac ako mu povolovali lekári. Jeho stav sa postupne zlepšoval. V posledný deň svojho pobytu dokonca zašiel do katolíckeho kostola – i keď nikdy nebol zvlášť zbožný – posadil sa k organu a hral. Reholníčky, ktoré s dojatím počúvali, nikdy tak majstrovskú hru nepočuli.

Domov do Londýna sa vrátil s obrovským pracovným nasadením. Začal znova komponovať, ale úspech neprichádzal. Už predtým bol prenasledovaný veriteľmi a nové finančné problémy ho priviedli na pokraj zrútenia. Tentokrát ochrnula i jeho tvorivá sila.

Raz sa osamelý a unavený prechádzal londýnskymi ulicami. Cítil sa oveľa starší ako bol. Pýtal sa: „Bože môj, prečo ma nechávaš žiť? Veď ma všetci ľudia pochovávajú... Nie som schopný už nič poriadneho ani vytvoriť! Načo som ešte na tomto svete?“

S takýmito myšlienkami sa vrátil domov. Na stole bol položený balík a v ňom libreto od akéhosi druhoradého básnika Jennensa. V priloženom liste básnik napísal: „Bol by som rád, keby ste vytvorili hudbu na tento text.“

Händel bez záujmu listoval libretom a ľahostajne si prezeral text. Až mu padol zrak na slová: „*Bol opovrhnutý, opustený, muž bolesti. Potupený a znevážený. Čaká, že ho niekto poteší. Volá k Otcovi: „Bez teba pre mňa šťastia niet. Ty nenecháš moju dušu v podsvetí a nedovoliš uzrieť porušenie svojmu svätému.*““

Umelcovi sa tieto slová pozdávajú. Sú akoby ušité na jeho zlomené srdce. A keď príde k pasáži, ktorej vrcholom je zvolanie: „*Ja viem, že môj Vykupiteľ žije, a preto napokon plesám a volám Aleluja!*“; vidí svojho ukrižovaného Vykupiteľa veľmi blízko. Zdvihne sa v ňom mocná vlna inšpirácie, cíti nový tvorivý oheň a v mysli mu začínajú víriť úchvatné melódie. Vezme pero a píše. S neuveriteľnou ľahkosťou zaplňa notami a textom stranu za stranou. Prekvapenému sluhovi hovorí: „Otvorila sa mi doširoka brána nebies a ja vidím svojho Spasiteľa.“

Dvadsaťštyri dní písal Händel dňom i nocou s malými prestávkami akoby zmyslov zbavený. Keď dopísal, vyčerpaný klesol na posteľ. Na stole ležal hotový rukopis jeho najväčšieho oratória s nadpisom Mesiáš.

V Dubline bol Händlov *Mesiáš* prvý raz uvedený presne päť rokov po jeho mozgovej príhode. Istý novinár napísal: „Keď sa schyľovalo k záverečnému *Amen*, Händel nevedomky otvoril ústa a spieval so zborom. Spieval celým srdcom, ako som ho ešte nevidel nikdy v živote. Ale sotva sála prepukla v búrlivé ovácie, ticho sa stratil. Nechcel, aby on bol oslavovaný. Sláva prináležala Bohu, vďaka ktorému toto dielo vytvoril.“

Od premiéry *Mesiáša* mal Händel pred sebou ešte sedemnášť rokov tvorivého života. Za tento čas napísal desať slávnych oratórií na oslavu Boha.

Osem dní pred svojou smrťou v londýnskej Covent Garden dirigoval *Mesiáša* naposledy. Bol už slepý. Keď sa vyčerpaný vrátil domov, zamumlal, že by chcel zomrieť na Veľký piatok. Toho roku pripadal Veľký piatok na 13. apríla. Vedel, že to je ten deň, kedy ho presne pred dvadsiatimi dvoma rokmi ranila mŕtvica a on ochrnul a v rovnaký deň päť rokov na to mal premiéru jeho *Mesiáš*. Preto tento dátum považoval za svoje „*nové narodenie*“ a veľmi túžil zomrieť v tento deň. Na Veľký piatok sa Händlovi skutočne priťažilo a na druhý deň odišiel na večnosť.

Skladateľ Händel síce zomrel slepý, ale vnútorne videl Boha. Poznal, čo je to zážrak „*znovuzrodenia*“; ozajstné povstanie zo smrti do života.

K novému narodeniu v Kristovi pozýva pôstna doba každého z nás. V kostoloch sa číta Jánovo evanjelium, kde myšlienka potreby „znova sa narodiť“ rezonuje najsilnejšie. Vo vybraných evanjeliách pozorujeme postupné otváranie sa človeka pre Boha. Najskôr Samaritánka, o ktorej počujeme počas tretej pôstnej nedele, vyjadrí svoju túžbu po živej vode. Počas štvrtej nedele čítame evanjelium o uzdravení slepého, ktorému sa postupne otvára duchovný zrak. A s priblížením sa k sviatkom Veľkej noci vnikáme do príbehu o vzkriesení Lazára, ktorý dostáva dar nového života. V každom z týchto príbehov, i keď v miernych obmenách, nachádzame vetu: „Teraz už viem!“ Je to veta, k vysloveniu ktorej túži smerovať každý, kto s úprimným srdcom hľadá Boha.

V tomto čísle Prameňa sme sa rozhodli bližšie rozobrať príbeh uzdravenia slepého od narodenia. Kiežby aj nám jeho cesta viery napomohla plnšie poznať Boha a spolu s ním prekvapene zvolat: „Teraz už viem!“

UZDRAVENIE SLEPÉHO OD NARODENIA

Ako Ježiš šiel, videl človeka, ktorý bol od narodenia slepý. Jeho učeníci sa ho spýtali: „Rabbi, kto zhrušil – on, alebo jeho rodičia –, že sa narodil slepý?“ Ježiš odpovedal: „Nezhrušil ani on ani jeho rodičia, ale majú sa na ňom zjaviť Božie skutky. Musíme konať skutky toho, ktorý ma poslal, dokiaľ je deň. Ide noc, keď nik nebude môcť pracovať. Kým som na svete, som svetlo sveta.“ Keď to povedal, naplul na zem, urobil zo sliny blato, blatom mu potrel oči a povedal mu: „Chod, umy sa v rybníku Siloe,“ čo v preklade znamená: Poslaný. On šiel, umyl sa a vrátil sa vidiaci. Susedia a tí, čo ho predtým vidali žobrať, hovorili: „Nie je to ten, čo tu sedával a žobral?“ Jedni tvrdili: „Je to on.“ Iní zasa: „Nie je, len sa mu podobá.“ On vravel: „Ja som to.“ Pýtali sa ho teda: „Ako to, že sa ti otvorili oči?“ On odpovedal: „Človek, ktorý sa volá Ježiš, urobil blato, potrel mi oči a povedal mi: ‚Chod k Siloe a umy sa!‘ Šiel som teda, umyl som sa a vidím.“ Pýtali sa ho: „Kde je ten človek?“ Odpovedal: „Neviem.“

Zaviedli ho, toho, čo bol predtým slepý, k farizejom. Ale v ten deň, keď Ježiš urobil blato a otvoril mu oči, bola práve sobota. Preto sa ho aj farizeji pýtali, ako to, že vidí. On im povedal: „Priložil mi na oči blato, umyl som sa a vidím.“ Niektorí farizeji hovorili: „Ten človek nie je od Boha, lebo nezachováva sobotu.“ Iní vraveli: „Ako môže hriešny človek robiť takéto znamenia?“ A rozstiepli sa. Znova sa teda pýtali slepého: „Čo hovoríš o ňom ty? Veď tebe otvoril oči!“ On odpovedal: „Je prorok.“ Židia však neverili, že bol slepý a teraz vidí, kým si nezavolali jeho rodičov. Opýtali sa ich: „Je to váš syn? A hovoríte, že sa narodil slepý? Ako to, že teraz vidí?“ Rodičia odpovedali: „Vieme, že je to náš syn a že sa narodil slepý. Ale ako to, že teraz vidí, to nevieme, ani nevieme, kto mu otvoril oči. Jeho sa spýtajte. Má svoje roky, nech hovorí sám za seba.“ Jeho rodičia hovorili tak preto, že sa báli Židov. Židia sa už totiž uzniesli, že každý, kto by ho uznal za Mesiáša, má byť vylúčený zo synagógy. Preto jeho rodičia povedali: „Má svoje roky, jeho sa spýtajte.“ Znova teda

Uzdravenie slepca od súčasného ruského umelca Andreja Mironova

zavolali človeka, čo bol predtým slepý, a povedali mu: „Vzdaj Bohu slávu! My vieme, že ten človek je hriešnik.“ On odvetil: „Či je hriešnik, neviem. Ale jedno viem: že som bol slepý a teraz vidím.“ Spýtali sa ho teda: „Čo urobil s tebou? Ako ti otvoril oči?“ Odpovedal im: „Už som vám povedal, a nepočuli ste. Prečo to chcete počuť znova? Chcete sa aj vy stať jeho učeníkmi?“ Vynadali mu a povedali: „Ty si jeho učeník, my sme Mojžišovi učeníci. My vieme, že Mojžišovi hovoril Boh, a o tomto nevieme ani to, odkiaľ je.“ Ten človek im odpovedal: „Práve to je čudné, že vy neviete, odkiaľ je, a mne otvoril oči. Vieme, že hriešnikov Boh nevyslyší; ale vyslyší toho, kto si Boha ctí a plní jeho vôľu. Od vekov nebolo počuť, že by bol niekto otvoril oči slepému od narodenia. Keby on nebol od Boha, nemohol by nič také urobiť.“ Povedali mu: „Celý si sa v hriechoch narodil a nás poučáš?!“ A vyhnali ho von.

Ježiš sa do počul, že ho vyhnali, vyhľadal ho a povedal mu: „Ty veríš v Syna človeka?“ On vravel: „A kto je to, Pane, aby som v neho uveril?“ Ježiš mu povedal: „Už si ho videl a je to ten, čo sa rozpráva s tebou.“ On povedal: „Verím, Pane,“ a klaňal sa mu. Ježiš povedal: „Súdiť som prišiel na tento svet: aby tí, čo nevidia, videli, a tí, čo vidia, aby oslepli.“ Začuli to farizeji, čo boli pri ňom, a povedali mu: „Sme azda aj my slepí?!“ Ježiš im odpovedal: „Keby ste boli slepí, nemali by ste hriech. Vy však hovoríte: ‚Vidíme.‘ A tak váš hriech ostáva.“ (Jn 9, 1-41)

Slepec pri rybníku Siloe nemá meno. Tým evanjelista naznačuje, že je prototypom každého človeka. Všetci sa rodíme v duchovnej slepote, ktorej hranice je možné prekročiť len „novým narodením sa“ v Kristovi.

Ježiš naplul na zem a zo sliny a zeme urobil blato. V staroveku sliny znamenali dych človeka. Ježišovo gesto teda pripomína stvorenie človeka – z Božieho dychu a „prachu zeme“. Blato, matéria oživovaná Ježišovým duchom, pripomína sviatosti.

Slepec nadobúda zrak vďaka rybníku Siloe, z ktorého sa čerpala voda počas liturgie židovských sviatkov stánkov. Už Izaiáš označuje vody Siloe za znamenie skrytej Božej moci. (Iz 8, 6-7) Vody Siloe sú predobrazom krstu. Siloe znamená „Poslaný“, čo naznačuje, že nie vody uzdravujú, ale ten, ktorý je poslaný od Otca, Kristus.

Ježiš slepého neuzdravil okamžite. Pomazal mu oči blatom a poslal ho umyť sa. Bolo na rozhodnutí slepého, či Ježišovu ponuku prijme alebo nie. Boh človeka nikdy nenúti. Človek vždy má možnosť slobodne odpovedať na Boží hlas.

Slepec nevidí všetko jasne hneď. Jeho cesta viery je proces. Najprv nazýva Ježiša *človekom*, potom *prorokom*, ktorý je poslaný od Boha a až nakoniec je pre neho *Synom človeka* a *Pánom*. Už prví kresťania chápali, že toto evanjelium nie je o uzdravení „medicínskom“ a od počiatkov kresťanstva ho predčítavali katechumenom, ktorí sa pripravovali na sviatosť krstu.

Zaujímavo plasticky stvárnil príbeh uzdravenia slepca vo svojej knihe *Ježiš Nazaretský* spisovateľ Roman Brandstaetter, presvedčený žid, ktorý počas svojho života konvertoval na kresťanstvo. Píše:

„Bol teplý šabatový deň, jeden z tých jesenných dní, ktorý svojou sviežosťou a pôvabom pripomínal jar. Ježiš v sprievode apoštolov mieril na uličku vedúcu k rybníku Siloe. Tam zbadali slepca, ktorý sa vyhrieval na slnku. Bol to mladík, oháňajúci sa holou vetvičkou pred

dotieravými muchami. Ten, keď počul blížiac sa kroky, odhodil vetvičku a bez ohľadu na muchy, ktoré v čiernom bzučiacom roji krúžili okolo jeho rozčuchaných vlasov, natiahol pred seba ruky. Neomylným inštinktom tušil možnosť almužny. Hneď si ale spomenul, že je šabat, kedy žiaden syn Izraela nenosí pri sebe peniaze.

Na svoje prekvapenie však počul, že okoloidúci sa pri ňom zastavili. Slepce pohybujuce sa prsty sa dotkli šiat blízko stojaceho človeka. Nad sebou počul niečí hlas: „*Rabbi Ješuo ben Josef, povedz nám, kto zhrešil, on alebo jeho rodičia, že sa narodil slepý?*“ Na to odvetil človek, ktorého oslovili rabbi Ješuo ben Josef: „*Nezhrešil ani on, ani jeho rodičia, ale stalo sa to preto, aby sa na ňom zjavili Božie skutky.*“

Slepec nastražil uši. Po prvý raz počul z úst syna Izraela názor odlišný od názoru ľudu, ktorý veril, že každá choroba a každé postihnutie človeka sú trestom za hriechy vlastné alebo za hriechy rodičov. Výrok múdreho rabbiho mu urobil radosť, pretože keďže on bol slepý od narodenia, často v návale myšlienok sebaľútosti obviňoval rodičov, že sa dopustili previnenia – nemohol predsa on zhrešiť ako plod v materskom lone, čoho dôsledkom bola jeho slepota. „Dobre, že nespáchali hriech,“ hovorí si. „Ale aké skutky sa to na ňom majú zjaviť?“

Tomu, čo ďalej počul, nerozumel. „*Musíme konať skutky toho, ktorý ma poslal, dokiaľ je deň. Ide noc, keď nik nebude môcť pracovať.*“ Slepec nevedel, čím sa líši deň od noci, svetlo od tmy. Boli mu ľahostajné oboje - svetlo i tma, dni i noci, ľahostajný mu bol svet, ktorý nepoznal a ani nebol naň zvedavý.

Medzitým sa Ježiš sklonil, napľul na zem a urobil blatistú kašu z piesku zmiešaného so slinou. Jeden starý midraš hovorí, že keď chcel Elohim vytvoriť človeka z prachu zeme, zmiesil hlinu s vodou a ako pekáč miesiaci múku s vodou hnetie cesto, tak i Pán z blata, ktoré vzniklo z hlíny a vody, uhnetol človeka. Ježiš teraz rovnako miesil cesto zo zeme a sliny, miešal a hnetol - a to, čo konal, bolo obrazným opakovaním aktu stvorenia človeka.

Následne Ježiš túto blatistú kašu natrel na oči slepca. Apoštoli pozorovali každý pohyb rabbiho i výraz nevidomého a dúfali, že čoskoro budú počuť jeho radostný krik, že vidí. Ale nič také sa nestalo. Ježiš iba povedal: „*Chod' a umy sa v rybníku Siloe.*“ A po týchto slovách Ježiš vykročil po schodoch k Hornému mestu. Apoštoli šli za ním a každých pár krokov sa zastavovali a obzerali späť s ľútosťou, že nemôžu byť svedkami zázraku.

Slepec, hmatajúci pred sebou, sa neistým krokom vybral k rybníku. Keď tam došiel, ponoril dľaň do vody. Bola studená. Jemne prstami čeril jej hladinu, akoby sa chcel presvedčiť, že voda je naozaj vodou, potom ju začal nežne hladiť a nechápal, prečo sa mu zdá, že hladí rukou

záhyby šiat neznámeho muža.

Opláchol si ruky, nabral vodu a umyl si ňou oči, tvár, hruď, šiju. A znova oči a vtedy pocítil v sebe ohnivú pálavu a uzrel plamene, ktoré nedokázal pomenovať, pretože plamene nikdy nevidel. Ale teraz ich videl, ale nechápal, čo to pred ním je – či to nie je nejaký nový druh počutia, dotyku či vône. Zápasil so svetlom, ktoré naňho narážalo a od ktorého sa nevedel oslobodiť, pretože sa naňho rinulo oslepujúcim prúdom – ten jas mu spôsoboval úpornú bolesť, skoro mu z toho praskla lebka.

Opäť nabral do oboch dlaní vodu, umýval si ňou tvár a blatom zlepené oči, špliechal na ne vodu a omýval ich, trel ich a znovu na ne špliechal vodu, len aby ochladil bolestné, až do samotného vnútra siahajúce pálenie. Zachvel sa, oprel sa o stenu a – zavyl. Pretože sa ocitol v akomsi vzdialenom, neznámom svete, o existencii ktorého doposiaľ nič nevedel. Pochopil, že vidí.

Rozbehol sa vpred. Ako opitý vrážal do stien domov a nezrozumiteľne kričal. Mal prevelkú radosť a z nesmiernosti radosti si radosť neuvedomoval, z nesmiernosti šťastia nepreciňoval plnosť svojho šťastia, pretože väčšia ako radosť a šťastie bola bázeň z muža, ktorý ho zázračne uzdravil. Zmätene kľučkoval v uličkách – v meste vládol slávnostný šabatový pokoj, brány domov i obchody boli zatvorené. S krikom míňal mnohých okoloidúcich, ktorí sa zastavovali a kárali ho ostrým slovom a nabádali, aby v deň odpočinku zachovával ticho.

Mladý muž sa zastavil. Až teraz si uvedomil, že uličkami bežal preto, aby našiel toho, ktorý ho uzdravil. Nenašiel ho. Vrátil sa k rybníku Siloe, sklonil hlboko hlavu a pritisol pery na jeho mierne zvlnenú hladinu.

Pobozkal vodu.

Potom kráčal ulicami mesta, obdivoval slnko a nebo, radoval sa z farebného sveta, z pohybu vetví stromov, ktorý nikdy nevidel, z letu vtákov a z pohyblivej chôdze ľudí. Farby nevedel označiť slovami. Často predtým počul, ako ľudia hovorili: toto je zelené a tamto červené, ono žlté a toto tu modré. Ale teraz, keď od Uzdravujúceho dostal vidiace oči, nevedel, ktorú farbu má popísať ako žltú, červenú a ktorú ako zelenú či modrú.

Do večera sa túlal po meste. Slnko zašlo. Rýchla zmena, ktorá sa na nebi udiala, ho na začiatku zmiatla, neskôr nad ňou žasol. Nevedel, ako to vyjadriť. Chcel Bohu vrúcne poďakovať za milosť, ktorou ho obdaroval. Vyzdvihol ruky k nebu a odriekal *šema Izrael*, jedinú modlitbu, ktorú ho naučil otec. Pomodlil sa ju raz, dva razy, po tretikrát. Zakaždým inak. Raz s radosťou, potom s prosbou, následne s dôverou. A Boh – istotne vidiac radosť úbohého mladíka – daroval tomu večeru výnimočne nádherné počasie – rozžiaril všetky hviezdy, mesiacu prikázal prechádzať po nebi v celej jeho okúzľujúcej kráse a nezaclonil ho jediným mráčikom. Mladík videl po prvý raz v živote nebo a pomyslel si, že je omnoho krajšie ako si ho predstavoval. Lahšie sa zoznamoval s nebom ako so zemou.

Rozhodol sa vrátiť domov. Vstúpil do domu, kde býval so svojimi rodičmi. Uprel na nich udivený zrak. Tak toto sú oni? Takto vyzerajú? Posadil sa. Matka mu podala placku a cibuľu. Jedlo odstrčil. Otec sa naňho pozorne pozrel a povedal: „Nášho syna pravdepodobne

nakrmil nejaký boháč, pretože nechce jesť a okrem toho sa spokojne usmieva.“ „Áno, dostal som bohatú almužnu.“ „Náš syn nemohol dostať almužnu počas šabatu, pretože v ten deň pravoverný Izraelita nenosí u seba peniaze.“ „A predsa som dostal.“ „Pokiaľ ti niekto dal peniaze, nemal si ich prijať, pretože v tom prípade pochádzajú od bezbožníka a možno dokonca – Bože uchovaj – od pohana.“ „Neboli to peniaze.“ „A čo to bolo? Chlieb?“ „Viac ako chlieb.“ „Ryby?“ „Viac ako ryby.“ „Jahňaciú pečienku?“ „Viac ako jahňaciú pečeň.“ „Náš syn teda hodoval u samotného veľkňaza, keď dostal niečo chutnejšie ako jahňaciú pečienku?“ „Nedostal som nijaké jedlo.“ „Čo teda si dostal?“ opýtal sa ho s neukojenou zvedavosťou otec. „Oči“, zašeptal. „Aké oči?“ „Vidiace oči!“

Rodičia nechápali. „Vidím!“ vykrikoval mladík a vyskočil zo zeme. Na dôkaz, že vidí, začal behať po miestnosti a ukazoval prstom na džbány, hrnčeky, misky, lampu. A potom postavil džbány na zem do dvoch radov a prešiel medzi nimi a ani jeden nohami nezvalil.

Rodičia strnuli. „Kto ti to urobil?“ opýtal sa cez stiahnuté hrdlo otec. „Prorok. Hovoria mu rabbi Ješua ben Josef.“

Otec sa obrátil tvárou k Pánovmu chrámu, rozplakal sa a modlil sa. A jeho hlas s každým slovom silnel, dunel a hrmel, až sa zmenil v mocný ďakovný rev ku chvále Boha. Velebil Boha ako najhlasnejšie vedel, lebo krikom chcel privolať do izby susedov a chváliť pred nimi veľkú Božiu milosť, akej sa mu od Boha dostalo. Chcel, aby teraz závideli jemu, ktorému doposiaľ nikto nič nezávidel.

Stalo sa, ako chcel. Keď susedia počuli jeho krik, zbehli sa do izby a keď sa dozvedeli o jeho šťastí, nechceli najskôr uveriť zázračnému uzdraveniu. Niektorí náhodne okoloidúci, obyvatelia tej istej dediny, dokonca hovorili: „*To nie je ten slepec, len sa mu podobá.*“ Čoskoro však iní, najbližší susedia s istotou potvrdili mladíkovu totožnosť – že to je naozaj ten, ktorého poznali ako od narodenia nevidomého. Pýtali sa ho dychtivo jeden cez druhého, ako sa mu otvorili oči.

„Človek, ktorého volajú rabbi Ješua ben Josef, urobil blato z hliny a sliny, pomazal mi oči a povedal mi: „Chod' k rybníku Siloe a umy sa.“ A ja som šiel, umyl som sa a vidím.“ Opýtali sa ho: „Kde je ten muž?“ „Neviem,“ odpovedal. „A odkiaľ vieš, ako sa volá?“ „Počul som, ako mu niekto vraví rabbi Ješua ben Josef.“

„Nech je požehnaný človek, ktorý slepým navracia zrak!“ zvolal jeden z prítomných.

„Smie syn Izraela počas šabatu urobiť blato z hliny a vody?“ ozval sa čísi hlas. Tieto slová zazneli ako hlas byvolích rohov v deň posledného súdu.

Celú noc nespal. Sedel pred domom zahľadený na mesiac a hviezdy. Po prvý raz v živote videl východ slnka. Svet bol krásny. Aj ľudia boli krásni. Niektorí ale boli „menej krásni“, medzi nimi i tí, ktorí prišli skoro ráno do jeho domu a povedali: „Poď s nami.“ „Kam?“ „Pôjdeme do Pánovho chrámu, k farizejom...“

„Čo od neho chcete?“ opýtali sa rodičia. „Vy s nami pôjdete tiež...“ prehlásili.

(zdroj: Roman Brandstaetter, *Ježíš z Nazareta, upravené*)

Príbeh otvorenia zastretých očí bol spisovateľovi Romanovi Brandstaetterovi zvlášť blízky. Bol jeho vlastnou cestou viery:

Roman Brandstaetter (1906-1987) pochádzal z poľskej židovskej rodiny. Patril ku skupine židov, ktorých priáním bolo vystahovať sa do Palestíny a tam založiť štát Izrael. Na začiatku druhej svetovej vojny do Palestíny emigroval a tu prežil vojnu. Bol šťastný a vďačný za návrat do zeme svojich predkov, o čom svedčia jeho modlitby vydané ako zbierky básní.

Kresťanstvo, hoci pochádzal z katolíckeho Poľska, mu bolo vždy cudzie. V jednom zo svojich diel odsúdil konverziu poľského žida Juliana Klaczku, významného básnika, filozofa a diplomata od židovstva ku katolicizmu. Jeho prechod ku kresťanstvu nazval „tragédiou“. Keď písal tieto slová, ešte netušil, že o dvanásť rokov neskôr nájde aj on sám v Kristovi zmysel svojho života.

Počas svojho pobytu v Palestíne sa dozvedá, že jeho rodičia zahynuli v poľskom koncentračnom tábore v Treblinkke. Opúšťa ho manželka, ktorá mu dá najavo, že chce muža, vojnového hrdinu. Mala už dosť manžela, neustále ponoreného do svojich básní a divadelných hier. Nedarí sa mu ani v profesijnom živote. Vďaka jednej zo svojich hier, ktorá bola verejnosťou nesprávne pochopená, je označený za zradcu Poľska a hoci sa snaží očistiť a dokázať svoj vrelý citový vzťah k vlastnému národu, už mu nedôveruje ani poľské, ani židovské prostredie.

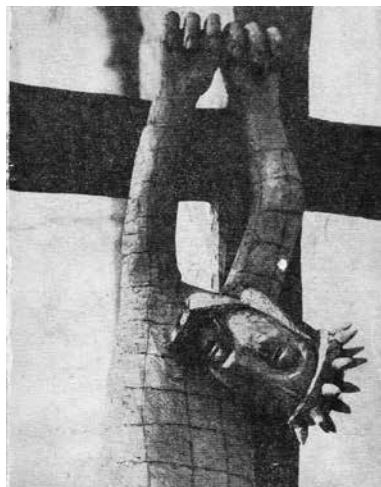
Ostal sám. Nikto ho nepotreboval. S veľkými problémami si nachádza novú prácu v telegrafickej agentúre, ktorú mohol robiť každý, kto ovládal dva jazyky. S Bibliou v ruke, unavený a sklamaný sa túlava uličkami Jeruzalema. Úcte a láske k Biblii ho učil najmä jeho starý otec, známy hebrejský prozaik a humorista. Pred svojou smrťou mu povedal: „*Budeš čítať Bibliu, budeš ju milovať viac ako rodičov, viac ako mňa. A keď zostarneš, nadobudneš presvedčenie, že všetky knihy, ktoré si v živote prečítal, sú iba nevydareným komentárom k tejto jedinej knihe.*“

Svetlo do jeho tmy prišlo v jednu noc, keď si po práci prezeral haldy starých týždenníkov. Z jedného vypadla na zem fotografia s reprodukciou sochy Krista z kostola San Damiano v Assisi. Táto socha zobrazovala Krista krátko po jeho smrti. V ten deň s oslepujúcou jasnosťou pochopil zmysel svojho života. „*Ten mŕtvy Kristus žil. Pomyslel som si: Boh...*“ povedal.

„*Noc v srdci človeka pominie preto, aby zažiarili hviezdy,*“ napísal čoskoro. Svätá zem nebola teda len krajinou jeho pádu, ale aj zemou najúžasnejšieho zjavenia jeho života. Cítil sa ako Jonáš, ktorý konečne prestal utekať pred Božím hlasom, ako Nikodém, ktorý počul správu o druhom narodení, ako Šavol z Tarzu, ktorého náhle na ceste do Damašku oslepilo Pánovo svetlo.

Prijíma krst. Nikdy nemal rád, keď niekto hovoril o jeho ceste viery ako o obrátení. Protestoval: „*Ja som sa nemal od čoho obracať. Celý čas som šiel rovnakou cestou. Jednoducho som uznal, že Nový Zákon a Ježiš Kristus sú úplným naplnením prísľubov Zákona Starého.*“

V rokoch 1967-1973 píše svoj najznámejší a najslávnejší román Ježiš z Nazareta, ktorý bol preložený aj do češtiny v roku 2015. „*Mal som dojem, že sa pokúšam o nemožné,*“ povedal o písaní. Niekoľko ráz musel prácu prerušiť, mal pocit, že všetko by mal vyhodiť a nechať tak. „*Nikdy by som sa do tejto knihy nepustil, keby som nestrá*

vil šesť rokov vo Svätej zemi,“ povedal. „V tomto diele som vyjadril veľa vlastných osobných rozporov, nepokojov, rozpoltenosti, obáv a vnútorných roztržiek. Chcel som napísať nielen epopéju o Bohu, ale tiež moje vlastné videnie Boha.“ V tomto zmysle je román Ježiš z Nazareta akýmsi veľmi intímny vyznaním, pripomínajúcim Vyznania svätého Augustína.

Aj dva dni pred svojou smrťou Brandstaetter opakuje, že celý jeho 80-ročný život bol nepretržitým tokom zázrakov a nedôslednosti: „Človek sa snaží, túži, má svoju koncepciu viery, Boha a služby jemu, On ale má s každým z nás svoje zámery a my musíme dôjsť do bodu, kedy pochopíme, že mu predovšetkým máme načúvať, že každú chvíľu sme vyzývaní k tomu, aby sme rezignovali na dom budovaný z vlastných predstáv a prianí...“ Tiež rád a často citoval Einsteina, že „Pán Boh píše rovno na krivých riadkoch ľudského života.“

Jedným z jeho posledných prianí bolo, aby do jeho rakvy bol vložený obrázok Ježiša z baziliky San Damiano v Assisi, ktorý vypadol na zem, keď mal službu v telegrafickej agentúre. V tú noc Kristus na neho pozrel spod svojich privretých očí. Brandstaetter chcel mať ten pohľad naveky.

V evanjeliu o uzdravení slepca vidíme štyri skupiny ľudí, ktorí rôzne reagujú na zázrak:

a/ tí, ktorí si nekladú nijakú hlbšiu otázku o Kristovi a nehľadajú zmysel znamenia – predstavitelia tejto skupiny ľudí sú susedia - týchto zaujíma zázrak, ale nie Ježiš. Ohľadom Ježiša sa pýtajú: „*kde je?*“; ale nie „*kto to je?*“

b/ tí, ktorí majú otázky, ale neveria – farizeji. Hoci sa spočiatku zdá, že niektorí sa otvárajú Svetlu, pri každom ďalšom výsluchu sú stále viac pochybujúci až u nich mizne akýkoľvek náznak úsilia dopátrať sa pravdy. Je až zarážajúce, akými metódami si pri tom pomáhajú: zosmiešňovaním, osobnými urážkami, ponižovaním, vyhrázaním a zastrášaním. A keď ani to nepomôže, použijú voči slepcomi „teror“: „*Vyhнали ho von.*“ Sú obrnení svojím poznaním Boha. Ich refrén v príbehu znie neustále rovnako: „*my vieme, že...*“; „*je o ňom známe, že...*“; „*je dokázané, že...*“

Pre farizejov nebol problém, že Ježiš uzdravil slepého, ale že robením blata porušil sobotu. Farizej predstavuje typ zbožného veriaceho, ktorý sa viaže na predpisy, kvôli ktorým však prehliada človeka.

c/ tí, ktorí veria, ale nemajú odvahu vyznať vieru – rodičia, ktorí hovoria: „*Má svoje roky, jeho sa spýtajte.*“ Dôvod je uvedený v texte – báli sa židovských náboženských predstaviteľov, pretože títo sa uzniesli, že toho, kto by vyznával Ježiša ako Mesiáša, vylúčia zo synagógy. Vylúčenie zo synagógy sa mohlo udiať na troch úrovniach: 1. vylúčenie z miestnej synagógy na 30 dní, počas ktorých musel dotyčný chodiť v čiernom rúchu. 2. vylúčenie zo všetkých synagóg na 90 dní, kedy sa nesmel s nikým stýkať, bol nečistý. 3. vylúčenie navždy. A to nebolo všet

ko – ak by ten, kto bol vylúčený zo synagógy, počas tohto obdobia zomrel, jeho hrob zahádzali kamením. Toto je dôvod, prečo aj mnohí z farizejov sa báli otvorene priznať k Ježišovi – napríklad Nikodém, ktorý z opatrnosti Ježiša navštívil v noci. V čase, keď Ján písal evanjelium, už mnoho kresťanov zakúsilo realitu vylúčenia zo synagógy.

d/ tí, ktorí si kladú otázky o Ježišovi a vydávajú o ňom svedectvo – v tomto príbehu je to uzdravený slepec. Jeho viera rastie postupne, má stále dokonalejší pohľad na Ježiša. Spočiatku, keď mu okolie kladie otázky o uzdravení, ho označuje ako „človeka menom Ježiš“ (Jn 9,11), neskôr o ňom hovorí: „je to prorok“ (Jn 9,17), „pochádza od Boha“ (Jn 9,33) a na záver je to „Syn človeka“, t.j. *Mesiáš* (Jn 9,35-38).

Je zaujímavé, že slepec napriek otvárajúcemu sa zraku tri razy v príbehu vyznáva svoju nevedomosť (Jn 9, 12.25.36) a farizeji – „vidiaci“, ktorí sa v skutočnosti prepadávajú stále do väčšej tmy, prednášajú trikrát trúfalé výroky o tom, ako o Kristovi všetko vedia. (Jn 9,16.24.29)

Keď sa slepcovi otvára zrak a on uznáva, že Ježiš je viac ako človek a prorok, klania sa mu. Svoju neohrozenú odvalu prijať ho ako Pána svojho života dokazuje ochotou znášať pre to aj neprijemnosti. V živote nie je ťažké klaňať sa Bohu, keď o nič nejde. Modliť sa zo srdca, spievať mu na chválu. Omnoho ťažšie už je skloniť sa mu celým svojim životom, priznať mu vládu nad úplne všetkým.

Kiež by Boh počas tohto pôstneho obdobia naplul aj na „moju zem“, z ktorej som bol stvorený. Urobil zo sliny blato a tým blatom potrel mi oči. A povedal mi: „*Choď a umy sa!*“ A kiež by mi vody krstu, skryté znamenie Božej moci, umožnili veľkonočné trojité „*verím*“ a „*zriekam sa*“ povedať plným srdcom, v sile Kristovho vzkriesenia.

NAD PIESŇOU PIESŇÍ: LETNÁ BÚRKA (Pies 5)

Hoci nevesta ľúbi, jej láska ešte nie je zrelá. Je v nej stále niečo z „áno“ a aj niečo z „nie“. Keď milý prichádza a klope, odpovedá mu: „**Vyzliekla som si už odev, budem si ho znova obliekať? Už som si nohy umyla, mám si ich zas vari zamažať?**“ Je lenivá a podráždená. Na obzore je hádka. Akoby vyslovila: „*Prečo opäť prichádza neskoro? Prečo nepríde, keď ho čakám, a ani ma na svoj príchod neupozorní?*“ A ostane nečinne ležať vo svojej posteli. Dáva prednosť sebe pred ženíchom, ktorý dal prednosť jej pred toľkými. Neskôr čítame v evanjeliu o Ježišovi, ktorého vyvolený ľud neprijal: „*Prišiel do svojho vlastného a vlastní ho neprijali.*“ (Jn 1,11)

Týka sa to každého z nás: „*Hľa, stojím pri dverách a klopem...*“ (Zjv 3,20) Boh nás pozýva otvoriť, aby mohol vstúpiť.

Nevesta počula ženichov hlas, ale neotvorila. A on nevstúpil. Nechcel sa dobýjať násilím. „**Nezobúdzajte lásku, kým sa jej nebude chcieť...**“ ako refrén sa opakuje v Piesni Piesní. Sú to slová trpezlivosti a jemnosti toho, ktorý chce vojsť. Svätý Bernard poznamenáva: „*Aká rozdielna bude druhá milá, na dvere ktorej tiež raz zaklope milý a ona mu otvorí. Šťastná Panna, ktorá v tej žiarivej chvíli otvára srdce pre vieru, pery pre súhlas a svoje lono pre Spasiteľa!*“

Hlas nevesty „**zaspala som, ale moje srdce bdelo**“ a hlas ženicha „**namoklo rosou moje temeno, nočnými kropajami moje kučery**“ evokujú podobnosť s udalosťou v Getsemanskej záhrade. Spánok nedovoľuje trom najobľúbenejším Ježišovým učeníkom bdiieť a modliť sa so svojim Majstrom. V nočných kropajach, ktorými namokli kučery ženicha, oddávna cirkevní otcovia videli krvavé kvapky potu, ktorými sa bude perliť tvár Ježiša počas noci v hodine temnoty a opustenosti. Tentokrát je zranený ženich odmietnutím svojej milej.

Celá Pieseň Piesní je popretkávaná obrazmi vášnivého hľadania a šťastného nachádzania, je básňou smädu po Bohu. Ten, kto odmietne Boha, skôr či neskôr poznáva, že nič zdola ho plne neuspokojí, nič pozemské nemôže utíšiť jeho túžby. Svätý Augustín smútok z toho, že neprijal Boha, ktorý sa mu tak dlho ponúkal, vyjadril slovami: „*Neskoro som ťa začal milovať, Krása taká stará a taká nová! Neskoro som ťa začal milovať!*“

Keď si milá uvedomila, ako ublížila svojmu ženichovi, rozbehla sa hľadať ho. Teraz už nebrala ohľad ani na chlad noci, ani na námahu. Chcela len jedno – opäť ho nájsť! Pri hľadaní dostáva ironické otázky od ostatných žien, ktoré sú obrazmi národov: „**Čože ho tak hľadáš, čím sa tvoj milý odlišuje od iných?**“ Je to tiež jedna z otázok, ktoré posmešne kládli okolité krajiny izraelskému národu v časoch jeho vyhnanstva, keď sa zdalo, že Boh ho opustil. Vyjadruje to i žalmista: „... deň čo deň sa ma spytujú: *Kdeže je tvoj Boh?*“ (Ž 42,4) „A je vôbec iný ako ostatní bohovia?“ Nedostáva dnešný Kristov učeník podobné otázky?

Je prekvapujúce, že milá vyprovokovaná otázkami s nádychom irónie i závidi sa oddáva nadšenej oslave svojho ženicha. „**Vyniká medzi desaťtisícmi.**“ ... „**nikto sa mu nevyrovná.**“ Je to nepochybne ozvena slávneho „*Šema Izrael*“ – „*počuj, Izrael, Pán je náš Boh, Pán je Jediný.*“

A ďalej zhladáva celú škálu slov vhodných na vyjadrenie nevyjadriteľného, snaží sa použiť všetky ľudské výrazové prostriedky – ale nejde to. „**Všetko na ňom je pôvabné**“ – uzavrie nenachádzajúc slová. Svätý Augustín citlivý na melódiu spevu milej povedal: „*Či by ho pripodobnila zlatu či vínu, akékoľvek meno by mu dala, on nemôže byť ničomu pripodobnený, lebo jeho meno je Boh!*“ „*Jeho meno je nad každé iné meno.*“ (Flp 2,9) Človek nikdy slovami nevyjadrí a ani nevie vyjadriť, kým je pre neho Boh. „*Boh je vnútornejší nad moje vlastné vnútro a vyšší nad moju najvyššiu výšku,*“ vyjadril túto skutočnosť svätý Augustín.

Židia v obrazoch, ktoré používa milá na vyjadrenie krásy milého (v zlate, slonovine, kovoch, drahých kameňoch, veľmi vzácnom dreve libanonských cédrov) vidia podobnosť s nevy-sloviteľnou krásou jeruzalemského chrámu. Predovšetkým Svätyne svätých, kde bola pre Židov skoncentrovaná prítomnosť Boha. V opise prevláda zlatá farba, ktorá dominovala i pri výzdobe jeruzalemského chrámu a symbolizovala všemohúcnosť a nemennosť Boha. Naproti tomu zlatá farba sa pri opise milej ani raz nespomína. Zlato je vo Velpiesni rezervované iba ženichovi.

Na začiatku kapitoly o Letnej búrke bol milý žobrákom, ktorý úpenlivo prosil milú v chladnej noci, aby ho vpustila dnu. Na konci je Kniežaťom, ktorého nijaký obraz na svete, nech by bol akokoľvek vzácny a krásny, nemôže napodobniť. Akoby sme pozorovali kontrastné črty známej svätej tváre: tváre Trpiaceho služobníka, ako ju opisuje prorok Izaiáš a tváre, ktorá vyžaruje slávu Vzkrieseného Krista na Veľkú noc.

OPICA A RYBA

Nastala povodeň. Opica sa topila. Z celej sily bojovala o život. Nakoniec sa jej podarilo z vody dostať sa von.

Na konári stromu si vychutnáva svoju záchranu. Tu vidí vo vode rybu. S nasadením vlastného života ju vytiahne z vody. Blahoželá rybe, že jej zachránila život. Ryba jej však vysvetlí, že by sa potešila, keby ju hodila naspäť do vody.

Z toho pre nás plynie poučenie: nie vždy musí byť pre blížneho najlepšie to, čo je najlepšie pre mňa. Treba sa vžiť do kože iného a pýtať sa: „Čo by som si želal na jeho mieste, keby som bol ním?“

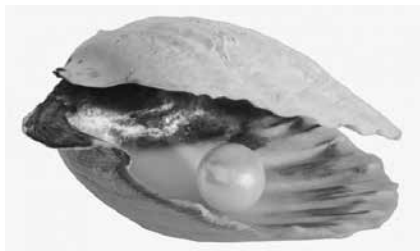

USTRICA A LOVEC PERÁL

Ustrica si všimla perlu, ktorá zapadla do pukliny v útese na dne oceánu. Rozhodla sa, že tú perlu odtiaľ dostane a položí ju vedľa seba na list. Po veľkom úsilí sa jej to podarilo. Vedela totiž, že ľudia bažia po perlách a uvažovala takto: „Táto perla ich privábi, zoberú ju a mne dajú pokoj.“

O chvíľu sa objavil lovec perál, ale jeho oči boli zvyknuté hľadať ustrice, a nie perly ležiace voľne na listoch. Schmatol teda ustricu, ktorá v sebe nemala žiadnu perlu, a skutočnú perlu nechal opäť spadnúť do pukliny v útese.

Aj my presne vieme, čo a kde máme hľadať. Aj toto je dôvod, prečo Boha stále nenachádzame.

FAJNŠMEKER

Jeden môj známy otvoril fľašu vína, ktorá bola dosť drahá a ja som to víno pil ako vodu na uhasenie smádu. On ako skúsený fajnšmeker ma napomenul: „To si musíš vychutnať, nechať nápoj v ústach, popresúvať ho cez chuťové bunky...“

Niekedy žijeme svoj život tak ako ja som pil to kvalitné víno. Jeho nádhera nám uniká pomedzi prsty...

Prosíme Vás, porozmýšľajte, či aj Vy nemáte vlastné svedectvo, ktoré by mohlo obohatiť a napomôcť druhým na ceste k Bohu. K tomuto účelu slúži e-mailová adresa: casopis.pramen@gmail.com. Požadovanú anonymitu rešpektujeme. Archívne čísla časopisu od r. 2012 sa nachádzajú na stránke www.horcicneznrko.sk

---